

Tudományos ülések, konferenciák

Tudományos tanácskozás Illyés Gyula nyolcvanadik születésnapja alkalmából

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem XX. századi Magyar Irodalomtörténeti Tanszéke, az MTA Irodalomtudományi Intézete és a Magyar Irodalomtörténeti Társaság 1982. november 2-án és 3-án tudományos ülészeket rendezett az ELTE Bölcsészettudományi Kar tanácstermében Illyés Gyula életművéről. A kétnapos tanácskozáson tizenhat előadás hangzott el.

A történelmi helyzetű adat formálója címmel Szabad György Illyés történelem-szemléletét, a magyarság és az európaiság összefüggéseit, a demokratizmusról, emberiségről, magyarságról vallott nézeteit elemezte a költő Zrínyit, Adyt folytató jellegzetes művei alapján. Ezután *Czine Mihály Illyés és a népi irodalom* című előadása a népi mozgalomhoz kötő tényeket, mozzanatokot emelte ki Illyés életművéből, a népi írókkal vállalt közösség dokumentumait elevenítette fel. *A népi írókról* című 1958-as pártállásfoglalás újrafogalmazását, árnyalását sürgette, s kifejezte azt a reményét, hogy a jövő irodalomtörténete egyszer talán „Illyés kora”-ként tárgyalja az utóbbi öt évtized irodalmát.

Kiss Ferenc *A Hajszálgyökerek fogadtatása* címmel az 1971-ben megjelent fontos esszégyűjtemény kritikai visszhangját dolgozta fel, a kritikák többségének értetlenségét bírálta. Az azóta eltelt évtized Illyés gondolatainak, az általa felvetett gondoknak a közgondolkodásba való beépülését, továbbélését bizonyította. *Béldi Miklós Illyés lírája és az 1945 utáni korfordulók* című előadásában a kor kihívásaira adott konkrét válaszokat mutatta be. Illyés tárgyköreit, problémaérzékenységét jellegadó művek elemzésével szemléltette, a nemzeti költővé válás folyamatát követte nyomon az ötvenes évek végéig. Fodor András szubjektív vallomása, *Az első találkozás* az olvasói befogadás lélektanáról, Illyés rendkívüli hatásáról közölt beszámolót. *Koczkás Sándor A poétikai váltás és megújulás anatómiája (A tárgyias gondolatosság Illyés új költészetében)* című előadása Illyés kései költészetének legfőbb összetevőit, a tárgyias gondolati líra elemeit vette számba konkrét verselemzések segítségével. *Drámai sorsfordulók* címen Almási Miklós három Illyés-dráma (*Kegyenc; Különc; Malom a Sédén*) központi gondolatait és eszmei üzenetét elemezte, a drámák formai felfedezéseit és újításait is bevonva a gondolati feltárás folyamatába. Tarján Tamás is a *Kegyenc* és a *Különc* című drámák alapján mondta el *Vonások a drámaíró arcképéhez* című kritikus véleményét, az 1956 után lehetséges magatartásformák modelljeit kutatva a drámákban. Élesen fogalmazó előadását az addigi hozzászólásoknál élelkebb vita követte. Szegedy-Maszák Mihály *A puszta népe műfaja és vilásképe* új megvilágítására vállalkozott. Számos új szemponttal gazdagította a *Puszta népéről* élő képet a *Magyarok* című mű és a *Pusz-*

ták népe formai különbségeit és gondolati azonosságait összevető elemzésében. *Egy bekezdés Illyés prózájából* címen Szabolcsi Miklós mikrofilológiai módszerű előadása az új szövegelemző eljárások gyakorlati alkalmazását példázta. Párhuzamokat vont Illyés *Ebéd a kastélyban* című művének stílusa és Arany János sokjelentésűen rétegezett stílusa között. Lőrincze Lajos a nyelvművelő Illyés jelentőségét méltatta, a nyelvi ismeretterjesztésben vállalt szerepének néhány emlékezetes mozzanatát idézte fel.

November 3-án délelőtt az Illyés-pályázaton díjat nyert egyetemi hallgatók mutatták be munkáikat. Délután Kocsis Rózsa *A Tiszták példázata* című előadásával folytatódott az ülés. Az előadó az igen magasra értékelt dráma jelképes értelmét, irodalmunkban betöltött funkcióját, más történelmi drámákhoz való viszonyát emelte ki drámaelemzésében. A *Koravasz* című regény sokoldalú értelmezését vállalta Bodnár György *Illyés félmúltjai* című tanulmánya. A határhelyzetben élő hős, a regény drámaisága, líraisága, a fikció és a dokumentumjelleg összefonódása alkották regénypoétikai elemzésének főbb gondolati vázát. Vasy Géza *Illyés Bartók- és Kodály-versét* vetette össze. A kor költészetének e két jelentős verse kapcsán részben Illyés legfontosabb eszméinek verse szövéődését, részben a párhuzamos műelemzés eredményességét bizonyította. *Kulcsár Szabó Ernő Az epikai tárgyiaság új alakzata* címen a *Puszták népe* szövegének stílusvizsgálatát végezte el, új szempontokból vizsgálta meg e mű nyelvi rétegeit, hatásának titkát, korszakos jelentőségének bizonyítékait. A befejező előadást *Kettős tükör* címen Kabdebó Lóránt tartotta, *Illyés és Szabó Lőrinc* barátságát, a két egyéniség közötti különbségeket, költészetük egymást kiegészítő vonásait rajzolta meg.

Valamennyi előadás után több felszólalás is elhangzott. Az egyes előadások vitára ingerlő tételeit részben az elnökök (Király István, Hubay Miklós, Tolnai Gábor), részben a hozzászólók cáfolták, illetve kiegészítéseket, nyomatékosító adalékokat közöltek. Az ülés teljes anyagát az ELTE adja ki, néhány előadás szövege már különböző folyóiratokban megjelent.

R. T. O.

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat országos előadói konferenciája a szomszédos országokban folyó magyar néprajzi kutatásokról

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Országos Néprajzi Választmánya és Hajdú-Bihar megyei Néprajzi Szakosztálya a Magyar Néprajzi Társasággal, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Tanszékével és a Déri Múzeummal közösen országos előadói konferenciát rendezett *Magyar néprajzi kutatások a szomszédos országokban* címmel 1982. november 19–20-án a debreceni Déri Múzeumban.

Legutóbb 1975-ben szervezett a TIT Országos Néprajzi Választmánya hasonló tárgyú konferenciát (anyaga megjelent a *Valóság* 1975/6. számában), mely a kezdetekig nyúló visszatekintéssel összegezte a kutatási eredményeket. Ezúttal csupán az azóta történt eseményeket, illetőleg kicsit távolabbra pillantva az utóbbi évtized néprajzi kutatásait igyekezett számba venni az előadói ülés. Mivel az eredetileg meghirdetett prog-